

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรของบรรณารักษ์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรของครูบรรณารักษ์ ประสิทธิภาพของห้องสมุดสถานศึกษา หาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรของบรรณารักษ์ กับประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษา เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ ประสิทธิภาพของห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ประชากรคือบรรณารักษ์ จาก 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 911 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 269 คน ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.65 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นการเลือกตอบเกี่ยวกับจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัดอยู่ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จำนวน 23 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .39-.87 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ .94 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 14 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .34-.78 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ .88 และตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษา จำนวน 20 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .47-.88 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ .94 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน จากนั้นทำการแปลผล และนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายความเรียง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการค้นคว้าครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญของการศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกได้แก่ ด้านความ

รับผิดชอบในงาน ด้านความก้าวหน้า และด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับปานกลาง 2 อันดับ
เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านลักษณะของงาน และด้านความสำเร็จของงาน

2. ความผูกพันต่อองค์การของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้าน
อยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความภักดีต่อองค์การ
ด้านความเกี่ยวข้องกับองค์การ และด้านการแสดงตน

3. ประสิทธิภาพของห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง
เรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพของห้องสมุด
ด้านความสามารถปรับตัวและพัฒนาของห้องสมุด และด้านปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ยกเว้น
ด้านความสามารถในการยืดหยุ่นของห้องสมุด อยู่ในระดับมาก

4. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์การของบรรณารักษ์ มีความสัมพันธ์
กับประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขต
พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ ($p < .05$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปัจจัยด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู
บรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษา ด้านความสำเร็จในงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของห้องสมุด
สถานศึกษาอยู่ในระดับสูง ด้านการยอมรับนับถือ และลักษณะของงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล
ของห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง และด้านความรับผิดชอบในงานและความก้าวหน้ามีความสัมพันธ์
กับประสิทธิผลของห้องสมุดอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์การทั้ง 3 ด้าน
ได้แก่ ด้านการแสดงตน ด้านความเกี่ยวข้องกับองค์การ และด้านความภักดีในองค์การมีความสัมพันธ์
กับประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

5. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์การของบรรณารักษ์สามารถ
พยากรณ์ประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยปัจจัยที่มีอำนาจในการพยากรณ์ เรียงลำดับจาก
ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในงาน และ
ด้านลักษณะของงาน

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล

ตะวันออก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษาอยู่ในระบบราชการ ส่วนใหญ่เห็นว่าหน้าที่การงานมีความมั่นคง การได้รับการเลื่อนขั้นตามความเหมาะสมและการได้รับสวัสดิการต่าง ๆ อย่างครบถ้วนโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรีย์ ปัญญาเลิศศรีทศา (2548, หน้า 123) พบว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบัติ กุดางกูร (2545, หน้า 107) ที่ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู-อาจารย์ วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร พบว่ามีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบกับบุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ และบางส่วนมาจากต่างพื้นที่แต่เมื่อมาปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยได้ตั้งถิ่นฐานของตนเองในพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ สามารถประกอบอาชีพเสริมได้ ทำให้ส่วนใหญ่มีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างดี ดังที่จังหวัดชลบุรี ได้สรุปรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในจังหวัดว่ามีรายได้เฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่ 2 รองจากจังหวัดระยองตามที่สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปี 2544 รายงานยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี หนองจันทรี และตราด (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2547, หน้า 13) ดังนั้นผลการตอบแทนที่เป็นตัวเงินจึงมีความจำเป็นน้อยกว่า มีความต้องการด้านสังคมมากกว่า ดังที่ มาสโลว์ (Maslow, 1973, pp. 370-396 cited in Luthans, 1992, pp. 156-158) ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ขั้น โดยอยู่ภายใต้สมมุติฐานที่ว่า มนุษย์มีความต้องการไม่สิ้นสุดตั้งแต่เกิดจนตาย เมื่อได้รับความตอบสนองความต้องการในระดับต่ำแล้ว จะมีความต้องการตอบสนองในระดับสูงขึ้นไปอีก ได้แก่ ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคม ขั้นที่ 4 ความต้องการด้านการยอมรับนับถือ และขั้นที่ 5 คือความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง ซึ่งความต้องการขั้นที่ 1-3 เป็นความต้องการขั้นต่ำ และความต้องการ ขั้นที่ 4-5 เป็นความต้องการขั้นสูง

2. ความผูกพันต่อองค์การของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูบรรณารักษ์ได้ตระหนักในอาชีพว่าครูมีหน้าที่จัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มความรู้ความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาติ คงพิกุล (2537, หน้า 76) พบว่าอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภรณ์ อัครดำรงชัย (2541, หน้า 93) พบว่าครูโรงเรียนคาทอลิก สังกัดมณฑลจันทบุรี มีความผูกพันต่อองค์การที่ตนทำงานอยู่นั้นในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

ระดับ ชัยพฤกษ์ (2542, หน้า 93) ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า ครูโรงเรียนมัศึกษามีความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกับผลการวิจัยของ จักรกรี อินธิเสน (2548) พบว่าความผูกพันต่อองค์การของครูโรงเรียนอัสสัมชัญระยองโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา ศิริวัฒน์ (2548) พบว่าความผูกพันต่อองค์การของครูโรงเรียนอนุบาลร่มไผ่อยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. ประสิทธิภาพห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขาดครูที่จบสาขาบรรณารักษ์โดยตรงมาปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องให้ครูที่มีหน้าที่สอนในสาขาวิชาอื่นเข้ามาดูแลบริหารงานในส่วนต่าง ๆ ของห้องสมุดสถานศึกษาประกอบกับภาระหน้าที่ที่มากขึ้นของครูจึงทำให้ไม่มีเวลามากพอในการพัฒนาห้องสมุดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาภรณ์ เทศประสิทธิ์ (2540) ได้ศึกษาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2540 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารมีความคาดหวังมากที่สุดในด้านงานเทคนิค ด้านงานบริการ และด้านงานบริหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ พรหมสุวรรณศิริ (2541) ประเมินคุณภาพของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ใน 14 จังหวัดในภาคใต้ ในปีการศึกษา 2536 พร้อมทั้งศึกษาสาขางานบังคับบัญชา อัตรากำลังคน และงบประมาณของห้องสมุด ศึกษาการปฏิบัติงานของครูบรรณารักษ์ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนการใช้ห้องสมุดของครูและนักเรียน พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนทั้งหมดมากกว่าครึ่งมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ ในขณะที่ฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียนเห็นว่าห้องสมุดจำนวนกว่าครึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ ร่มทอง (2543, หน้า 45) ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานห้องสมุด พบว่า โรงเรียนมีปัญหาเรื่องงบประมาณซื้อหนังสือ ขาดความรู้ บรรณารักษ์มีงานในหน้าที่มาก ต้องสอนหนังสือด้วย ไม่มีเวลาจัดการเกี่ยวกับห้องสมุด การจัดกิจกรรมให้นักเรียนสนใจอ่านหนังสือมีน้อยมาก ขาดแคลนครุภัณฑ์ และการขาดความรู้ในงานเทคนิคของบรรณารักษ์และผู้บริหาร ไม่สนใจสนับสนุนงานห้องสมุดมากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัยของ อาจารย์ แดงอ่อน (2544) ได้เสนอแนะให้จัดสรรงบประมาณในการซื้อหนังสือ ครุภัณฑ์ให้เหมาะสมขึ้นทุกปี ควรให้คณะครู บรรณารักษ์ นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกจัดหาหนังสือใหม่ และควรให้ครูบรรณารักษ์ประจำอยู่ในห้องสมุดตลอดทั้งวันทำการ

4. จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรของบรรณารักษ์ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีประเด็นที่สามารถแยกอภิปรายได้ ดังนี้

4.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณภาพของงานที่ได้นั้นสามารถนำไปเป็นส่วนประกอบการอ้างอิงทางวิชาการที่สำคัญทำให้มีความก้าวหน้าในอาชีพได้มากยิ่งขึ้น ประกอบกับในปัจจุบันมีการเลื่อนวิทยฐานะของครูซึ่งทำให้มีความพยายามจะปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จจากงานมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแมนนิ่ง (Manning, 1977) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ โดยใช้ทฤษฎีของเซอร์เชเบอร์ก ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสำเร็จในงานมาเป็นลำดับแรก และเห็นว่ามีค่าสำคัญอย่างมาก สอดคล้องกับคำกล่าวของ ศิริอร จันทรหัตถ์ (2539, หน้า 32) กล่าวว่าการทำงานอย่างมีความสุขนั้น เกิดจากงานที่ทำให้เขามีชื่อเสียง มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับในสังคม และปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตอย่างหนึ่งคือ ความสำเร็จของงานและสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ปิ่นรอด (2541, หน้า 92) พบว่าความต้องการและการตอบสนองความต้องการในการพัฒนานุเคราะห์ของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ บัญญัติ แสงวดี (2543, หน้า 74) พบว่าข้าราชการพลเรือนในสำนักงานศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 12 ด้านการได้รับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก

4.2 จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการยอมรับนับถือ และด้านลักษณะของงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่ตรงกับความรู้ความสามารถโดยตรงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ พรหมสุวรรณศิริ (2541) ประเมินคุณภาพของห้องสมุดโรงเรียนใน 14 จังหวัดในภาคใต้แล้วพบว่า ปัญหาหลักของห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นเรื่องกำลังคนที่ขาดแคลน ประกอบกับภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับห้องสมุดมีอีกมากมาย อาทิ เพชรผุด (2530, หน้า 57) ได้กล่าวว่าการยอมรับนับถือจะต้องมาจากที่บุคคลประสบผลสำเร็จในการทำงานแล้วได้รับการยกย่องสรรเสริญ จากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารและผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับคำกล่าวของ มนูญ ศิลปรัศมี (2535, หน้า 37) ได้ชี้แจงไว้ว่าลักษณะของงานขึ้นอยู่กับการใช้คนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ตรงกับความต้องการและความถนัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ ชัยณรงค์ (2541, หน้า 97) พบว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับปานกลาง

4.3 จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านความก้าวหน้า ด้านความรับผิดชอบในงานและความผูกพันต่อองค์กร ด้านการแสดงตน ด้านความเกี่ยวข้องกับ

องค์กร และด้านความภักดีในองค์กร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่ได้จบสาขาโดยตรง ไม่มีความถนัดในการปฏิบัติงานมากพอ การที่ข้าราชการครูได้บรรจุแล้วก็จะมีความมั่นคงในอาชีพ มีสวัสดิการและมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานเท่าเทียมกัน ประกอบกับข้าราชการมีโอกาสร่วมโยกย้ายไปอยู่ในสถานศึกษาแห่งอื่นได้โดยไม่เสียผลประโยชน์ในส่วนใด รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหารยังไม่มากพอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราพีง ร่วมทอง (2543, หน้า 45) พบว่าการจัดเก็บวัสดุสารนิเทศ และเครื่องมือช่วยค้นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำด้านการบริการและการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลต่อเนื้อหาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดกับครู และความร่วมมือที่ห้องสมุดได้รับจากผู้ช่วยบริหาร ฝ่ายวิชาการในระดับต่ำ การขาดความรู้ในงานด้านเทคนิคของบรรณารักษ์และ ผู้บริหารไม่สนใจสนับสนุนงานห้องสมุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเจือ จุฑาพรรณชาติ (2544, หน้า 46) กล่าวว่าผลที่ได้รับจากการผูกพันต่อองค์กรในทางบวกได้แก่ ครูมีความพึงพอใจในงาน มีความพยายามและตั้งใจทำงานอย่างทุ่มเท ยอมรับเป้าหมายและปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กรเพื่อให้บรรลุผลอย่างสูงสุด ส่วนความผูกพันในด้านลบ ได้แก่ ความเบื่อหน่าย อ่อนล้า มีการลางาน ขาดงานบ่อยครั้ง อยากเปลี่ยนที่ทำงาน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรลดต่ำลง รวมทั้งจะเกิดพฤติกรรมต่อต้าน ไม่สามัคคี ทั้งนี้ เพราะว่าการที่ครูจะทำงานในห้องกรอย่างเต็มความสามารถนั้น ครูก็ย่อมต้องมีความรัก ความผูกพันต่อองค์กรด้วยเช่นกัน ต้องการอยู่ในองค์กรเพื่อความก้าวหน้าต่อไป ไม่คิดจะย้ายหรือเปลี่ยนองค์กรเพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดประสิทธิผลที่ดีต่อองค์กรสืบต่อไป และสอดคล้องกับ เดชา เผื่อน้อย (ม.ป.ป., หน้า 21) ได้กล่าวว่า ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาจะต้องร่วมมือกันทำงาน เพื่อความเจริญของส่วนรวม ความสำเร็จในการบริหารของห้องสมุด คือ ความสำเร็จในหน้าที่ของบรรณารักษ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา พวงสวัสดิ์ (2541, หน้า 32) พบว่า การแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสถานศึกษานั้น ในการทำงาน แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกัน จำเป็นต้องเลือกสรรคนมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผลงานที่ออกมา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาให้มากที่สุด

5. จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรของบรรณารักษ์ มีปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จของงาน และด้านลักษณะของงานส่งผลต่อประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในงานที่สำคัญ สอดคล้องกับคำกล่าวของ มิทเชลล์ และลาร์สัน (Mitchell & Larson, 1897, p. 146 cited in Luthans, 1992, p. 114) กล่าวว่าปัจจัยที่สำคัญทำให้เกิดความสำเร็จในงานคือความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นตัวการก่อให้เกิดความเพิ่มขวัญ

และกำลังใจ จะนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัสเซล, แอลเมเออร์ และ เวลเซน (Russell, Altmaier, & Velzen, 1897 อ้างถึงใน ประคับ ชัยพุกภัย, 2542, หน้า 53) ได้พบว่า ฐานะการแบ่งงานเป็นตัวทำนายความสามารถในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีนัยสำคัญ ผู้บังคับบัญชามีส่วนเป็นตัวทำนายในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ และพบว่าการได้รับการยอมรับ ในคุณค่า การมีเพื่อนที่เชื่อถือได้ เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ซึ่ง เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2536, หน้า 63) ได้กล่าวความต้องการความสำเร็จเป็นความต้องการที่จะทำ สิ่งต่าง ๆ ซึ่งยากลำบากและพยายามที่จะชนะอุปสรรคทั้งปวงหรือสิ่งกีดขวางต่าง ๆ พยายามที่จะ นำชัยชนะมาให้ตนเอง สอดคล้องกับที่ ธงชัย สันติวงษ์ (2540, หน้า 32) ได้เสนอไว้ว่า คนที่มีความต้องการประสบความสำเร็จ โดยมากจะตั้งเป้าหมายของงานไว้ค่อนข้างสูง คนเหล่านี้ต้องการ ทำงานให้ได้ผลดีด้วยตนเอง และมีความมุ่งมั่นมาปรารถนาที่จะทำงานนั้น ๆ สำเร็จผลด้วยฝีมือของ ตนเอง คนเหล่านี้จะสนใจถึงความสำเร็จที่ได้ตั้งใจไว้เป็นสำคัญ มากกว่าการที่จะคำนึงถึงรางวัล หรือผลประโยชน์ที่ได้จากงานเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับคำกล่าวของ เตราส์ และเลสเตอร์ (Strauss & Sayles, 1980, pp. 5-6 อ้างถึงใน โสภณ ณ พัทลุง, 2547, หน้า 45) กล่าวถึงความสำเร็จในการ ปฏิบัติงานไว้ว่าผู้ปฏิบัติงานอาจไม่พอใจในการทำงานเมื่อรู้สึกว่าจะไม่ประสบความสำเร็จ หรือเป็น คนที่ไม่สำคัญคนหนึ่ง ความต้องการที่รุนแรงของคน คือ ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผล เพราะทำให้เขารู้สึกว่า เขาได้ทำอะไรสำเร็จและงานของเขาสำคัญ มีความหมายต่อบุคคลอื่น ซึ่งความภาคภูมิใจเหล่านี้ ผู้บังคับบัญชาสามารถช่วยให้เขารู้สึกประสบความสำเร็จและเชื่อถือตนเองได้ เมื่อบุคคลมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบแล้วจะช่วยลดความเบื่อหน่ายในการปฏิบัติงานเขาจะรักงาน สรรพทานในงานที่ทำมีความขยันและกระตือรือร้นที่จะทำงานส่งผลให้เกิด ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมีมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล ปิ่นรอด (2541, หน้า 92) พบว่าความต้องการและการตอบสนองความต้องการในการพัฒนานุเคราะห์ของ โรงเรียนสาธิต “สาธิตพิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ บัญญัติ แสงวดี (2543, หน้า 74) พบว่าข้าราชการพลเรือนในสำนักงานศึกษาธิการ สังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 12 ด้านการได้รับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในด้านลักษณะของงาน ซึ่ง สุเมธ เดียวอิสเรศ (2527, หน้า 30) กล่าวว่า การใช้คนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ย่อมจะทำให้บุคคลมีขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานดีขึ้น และเกิดความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย เช่นเดียวกับ กิลเมอร์ (Gilmer, 1967, pp. 279-283 อ้างถึงใน มนูญ ศิลปรัศมี, 2535, หน้า 37) กล่าวว่าหากงานที่ทำตรงกับ ความต้องการและความถนัดจะเอื้ออำนวยต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2530, หน้า 114) กล่าวว่าควรสร้างความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีของอาชีพ โดยการ

สร้างให้มีสำนึกในภาระที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำคัญและการได้รับความเชื่อถือจะก่อให้เกิดความศรัทธาและความภาคภูมิใจในอาชีพ เมื่อบุคคลได้ปฏิบัติงานตรงความรู้ ความสามารถ และความถนัด แนวโน้มปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญญัติ แสงวงศ์ (2543, หน้า 74) ที่ทำการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการพลเรือนกับประสิทธิผลของสำนักงาน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 12 พบว่าข้าราชการที่ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านลักษณะของงานเป็นอันดับที่ 1 เช่นเดียวกับ จุมภฏ ม่วงกลิ้ง (2541, หน้า 65) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจและแนวทางเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลและเมืองพัทยาในจังหวัดชลบุรี พบว่า พนักงาน ครูเทศบาลและเมืองพัทยามีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ผลการวิจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษา ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เหนือที่ชี้วัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานและด้านลักษณะของงานสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษาจากปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ในด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านความก้าวหน้า และความผูกพันต่อองค์กรในด้านการแสดงตน ด้านความเกี่ยวข้องกับองค์กร และความภักดีในองค์กร อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ฉะนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ควรใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดสรรเวลาให้บรรณารักษ์ปฏิบัติงานโดยตรง ลดภาระงานสอนลง

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในด้านความสำเร็จในงาน และลักษณะของงาน ส่งผลต่อประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษา ฉะนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ควรใช้เป็นข้อมูลจัดหาแนวทางด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้บรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้มีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถ มีความก้าวหน้าในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ห้องสมุดสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการหาข้อมูลจากกลุ่มอื่น ๆ เช่น ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุด ร่วมกับครูบรรณารักษ์ หรือผู้ใช้บริการห้องสมุด หรือผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลมากขึ้น
2. ควรศึกษาวิจัยและเปรียบเทียบขนาดของสถานศึกษา แยกตามตัวแปรจากสถานภาพของผู้ตอบที่เป็นข้าราชการและผู้ที่ไม่เป็นข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดสถานศึกษา วุฒិการศึกษา ประสบการณ์ และแบ่งตามจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์การของบรรณารักษ์ ห้องสมุดสถานศึกษาที่ส่งผลต่อห้องสมุดสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใด และมีความแตกต่างกันหรือไม่
3. ควรศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์การ และประสิทธิผลของห้องสมุดสถานศึกษาจากทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้เพิ่มเติม และเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดสถานศึกษา
4. ควรศึกษาประสิทธิผลของห้องสมุดโดยการแยกสถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุด แยกตามตัวแปร และแยกตามจังหวัด และสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยในการทำงาน เช่น ผู้บริหาร หรือนักเรียนผู้รับบริการ